

ЛІТЕРАТУРА

1. Бутинець Т.А. Документування в системі бухгалтерського обліку: теорія і методологія : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / Т.А. Бутинець. – Київ, 2001. – 21 с.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Науково-практичний коментар до Податкового кодексу України: в 3 т. / кол. авторів [заг. редакція, М.Я. Азарова]. – К.: Міністерство фінансів України, Національний університет ДПС України, 2010.
4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
6. Швецова Г.М. Документ і книга в системі соціальних комунікацій: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора істор. наук / Г.М. Швецова. – Київ, 2002. – 25 с.

УДК 657.001.76

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК ЦІЛЬОВОЇ ПІДСИСТЕМИ ІННОВАЦІЙ

Бенько М.М., к.е.н., доцент

Київський національний торговельно-економічний університет

В статье излагается сущность инноваций в бухгалтерском учете. Исследованы основные составляющие инновационной деятельности, которые отражают особенности инновационного процесса в бухгалтерском учете и управления им.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, форма учета, управление, инновация, технология, процесс.

The article describes the essence of innovations in accounting. The basic components of innovation activity that reflect the characteristics of innovation process in accounting and management are investigated.

Key words: accounting, accounting form, management, innovation, technology, process.

Постановка проблеми. Ринкові перетворення і, відповідно, зміни у механізмах прийняття управлінських рішень вимагають інноваційного розвитку бухгалтерського обліку. Така потреба стає все більш актуальною та потребує розробки механізму управління інноваційною діяльністю в бухгалтерському обліку.

Для того щоб інноваційний процес в бухгалтерському обліку був керованим і ефективним, необхідно розуміти сутність інновацій, інноваційної діяльності, інноваційного процесу, розробити базову схему управління інноваційною діяльністю в бухгалтерському обліку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науково-теоретичні та практичні питання впливу інновацій на фінансово-господарську діяльність підприємств та бухгалтерський облік як цільову підсистему інновацій піднімалися у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців, серед яких варто виділити: Аньшина В.М., Білуху М.Т., Бутинця Ф.Ф., Волкова О.І., Височана О.С., Дугаєва А.А., Завгороднього В.П., Івахненкова С.В., Ісакова В.І., Кузьмінського Ю.А., Кузьмінського А.Н., Микитюка П.П., Рожнова В.С., Рошка М.С., Твердохліба М.Г., Твісса Б., Фатхутдінова Р.А., Шквіра В.Д., Шумпетера Й. та ін.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити сутність понять: інновація, інноваційна діяльність, інноваційний процес, управління інноваційною діяльністю; розуміння розвитку бухгалтерського обліку як цільової підсистеми інновацій; запропонувати розвиток цих понять в контексті інноваційного розвитку бухгалтерського обліку. Визначити основні напрями та складові інноваційної діяльності в бухгалтерському обліку. Запропонувати концепцію управління інноваційною діяльністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інновація у науковій літературі визначається як процес:

- у якому винахід або ідея набувають економічного змісту, доводяться до стадії практичного використання і починають давати економічний ефект;
- спрямований на створення, виробництво, розвиток та якісне удосконалення нових видів виробів, технологій, організаційних форм;

- створення нововведення для нової суспільної потреби;
- формування якісно нового стану системи, в т.ч. інформаційної [1; 4; 7; 10; 11; 17].

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови інновація визначається як комплекс технічних, виробничих і комерційних заходів, спрямованих на впровадження в економіку нової техніки, технологій, винаходів, що спричинюють появу на ринку нових товарів, поліпшених промислових процесів та устаткування [3].

Окремі автори визначають інновацію як нове явище, нову науково-організаційну комбінацію виробничих чинників, новий продукт або послугу, спосіб їх виробництва, нововведення в організаційній, фінансовій, науково-дослідній та інших сферах, де будь-яке удосконалення забезпечує економію витрат або створює умови для такої економії, кінцевий результат впровадження нововведення з метою зміни об'єкта управління і отримання економічного, соціального, екологічного, науково-технічного або іншого виду ефекту [2; 9; 16; 18; 19].

Дослідження сутності цього поняття, що впливає із наведених визначень, демонструє, що за змістом інновації бувають науково-технічні, технологічні, економічні, інформаційні, організаційні, управлінські, процесні та ін. Таке трактування інновацій є прийнятним для прикладного використання у бухгалтерському обліку як інформаційній підсистемі підприємства.

Виходячи з названих аспектів, пропонуються такі визначення інновацій в бухгалтерському обліку (табл. 1).

Таблиця 1

Види інновацій в бухгалтерському обліку

Науково-технічні інновації	Результат вирішення проблем облікового процесу за допомогою нових ідей, відкриттів та винаходів, що доводяться до стадії практичного використання і починають давати економічний ефект	Вкладення коштів в забезпечення зміни поколінь техніки (нова техніка є результатом науково-технічного прогресу)
Технологічні інновації	Сукупний процес розвитку, якісного удосконалення і застосування технології в бухгалтерському обліку на основі дослідження і розробок	Вкладення коштів в забезпечення зміни технології (нова технологія є результатом науково-технічного прогресу)
Економічні інновації	Результат вирішення задач економічного змісту які постійно змінюються, що забезпечує економічну ефективність та ринковий успіх	Вдосконалення методології бухгалтерського обліку. Системний підхід до автоматизації бухгалтерського обліку
Організаційні інновації	Важлива зміна в системі, що спирається на нові знання організаційних форм, нову техніку і технології, що мають за мету прями або опосередковані покращення всередині та (або) поза системою	Вдосконалення організації бухгалтерського обліку
Управлінські інновації	Винахід в управлінні, що забезпечує ефективність діяльності	Вдосконалення методології бухгалтерського обліку. Системний підхід до автоматизації бухгалтерського обліку
Процесні інновації	Усі зміни процесів, що відбуваються на підприємстві вперше	Вдосконалення методології бухгалтерського обліку. Системний підхід до автоматизації бухгалтерського обліку. Трансформація методу бухгалтерського обліку.
Інформаційні інновації	Результат вирішення задач організації раціональних інформаційних потоків, що забезпечує підвищення достовірності і оперативності отримання облікової інформації	Системний підхід до автоматизації бухгалтерського обліку. Трансформація методу бухгалтерського обліку.

В бухгалтерському обліку інновацію необхідно розуміти саме в значенні отримання нових видів, що дадуть економічний ефект.

Інноваційна діяльність тлумачиться як матеріалізація науково-технічного прогресу. Вона спрямована на практичне використання науково-технічного результату й інтелектуального потенціалу з метою отримання нового чи поліпшення існуючого продукту, тобто його виробництва [8; 12].

Господарський кодекс України інноваційну діяльність визначає не тільки як виробництво нового інноваційного продукту у виробничій сфері, а й впровадження організаційно-управлінських інновацій.

Створення автоматизованих систем бухгалтерського обліку (АСБО), автоматизованих систем управління підприємством (АСУП) є інноваціями саме такого характеру.

Проведене дослідження показує, що інноваційну діяльність слід розуміти як процес перетворення знань у гроші, а систему управління інноваційною діяльністю, з методологічної точки зору, слід розглядати як управління процесом розробки, впровадження, комерціалізації інновацій, контролю й оцінки ефективності інноваційних процесів.

Сутність управління інноваційною діяльністю в бухгалтерському обліку як системі полягає у застосуванні комплексу принципів, норм, правил, методів, прийомів, інструментів, зв'язків і економічних взаємовідносин у процесі побудови інформаційної системи бухгалтерського обліку. В ході цього процесу інновація отримує економічний зміст, інновація стає інноваційним продуктом.

Метою управління інноваційною діяльністю в бухгалтерському обліку є забезпечення ефективного функціонування певного інноваційного процесу і, як результат, зниження витрат й зростання прибутку в довгостроковому періоді. Мета інноваційної діяльності в бухгалтерському обліку полягає у задоволенні інформаційних потреб споживачів інформації та зниженні витрат і часу в процесі здійснення облікового інформаційного процесу. Такий підхід реалізується через запровадження автоматизованої форми бухгалтерського обліку, тобто використання нових електронних, технічних засобів в організації бухгалтерського обліку як функції управління; трансформації організації бухгалтерського обліку, від використання засобів механізації і комп'ютеризації бухгалтерського обліку до методології автоматизованого бухгалтерського обліку на основі комплексного перегляду всієї системи організації реєстрації та обробки облікової інформації [5; 6; 13; 14].

Характерними рисами автоматизованої форми бухгалтерського обліку як інноваційної є:

- послідовна інтеграція облікових даних (оперативного, внутрішньогосподарського, фінансового, податкового, статистичного обліку) при їх обробці, для отримання показників зведеного аналітичного і синтетичного обліку і звітності на основі єдиної первинної інформації;

- можливість отримання максимальної результатної інформації за необхідними групувальними розрізами (класифікаторами) при мінімумі вхідних даних, що вводяться в ЕОМ. Досягається завдяки формуванню єдиної бази даних;

- однократна фіксація первинних документів, зберігання їх в базі даних і багаторазове використання при вирішенні різних задач, що приводить до інтеграції різних видів господарського обліку (оперативного, бухгалтерського, статистичного), ліквідовуючи їх організаційну і методологічну відмінність. Ліквідується паралелізм і дублювання в роботі функціональних підрозділів підприємства і функціональних автоматизованих робочих місць (АРМ) бухгалтерів. Можливість отримання облікових показників як у вартісному так і в натуральних показниках. Як результат, взаємне збагачення усіх видів господарського обліку;

- збереження автономності функцій і задач окремих видів господарського обліку, незважаючи на їх інтеграцію в єдину базу даних і використання одних і тих же первинних документів. Кожному з них стають притаманними такі риси, як оперативність, точність, системність, обґрунтованість та інші;

- застосування засобів автоматизованої обробки даних не тільки у бухгалтерському, статистичному але й оперативному обліку – реєстратори розрахункових операцій, сканери штрихових кодів, системні турнікети тощо, що приводить до введення даних безпосередньо в ЕОМ. Як результат, такі операції не отримують традиційного документального оформлення. З'являється новий тип документів – електронні (машинні) документи. Надання юридичної сили таким документам – одна з характерних рис автоматизованої форми бухгалтерського обліку. Ця характерна ознака вносить зміни у методологію бухгалтерського обліку. Відбувається реформація первинного обліку (документування) як елемента методу бухгалтерського обліку;

- автоматизація формування бухгалтерських проведення. Ця ознака вносить зміни у методологію бухгалтерського обліку. Вона трансформує журнальну форму обліку в автоматизовану, перетворюючи облікові реєстри на звітність;

- наявність механізму надійної системи контролю і корегування помилок, що виникають при реєстрації інформації, формуванні результатної інформації;

- наявність механізму пошуку і видачі інформації відповідно до функцій і задач різних видів господарського обліку.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що інноваційна модель розвитку бухгалтерського обліку є наслідком змін, що відбулися в економіці у зв'язку з ринковими перетвореннями і механізмах прийняття управлінських рішень.

Інноваційна діяльність в бухгалтерському обліку переслідує різні цілі і обумовлена факторами технічного, фінансово-економічного, політичного, ресурсного і ринкового характеру.

Інноваційна діяльність в бухгалтерському обліку як цільова підсистема інновацій потребує концепції планування і управління, що є недостатньо дослідженим питанням.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аньшин В.М. Инновационный менеджмент. Концепции, многоуровневые стратегии и механизмы инновационного развития: учеб. пособие / В.М. Аньшин, В.А. Колоколов, А.А. Дагаев, Л.Г. Кудинов. – 3-е изд., перераб., доп. – М.: Дело, 2007. – 584 с.
2. Большой энциклопедический словарь. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Большая Российская энциклопедия; СПб.: Норинт, 2002. – 1456 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
4. Волков О.І., Денисенко М.П., Гречан А.П. Економіка та організація інноваційної діяльності: Підручник / За ред. О.І. Волкова та М.П. Денисенко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 662 с.
5. Исаков В.И. Машинная обработка экономической информации в промышленности: учебник [для студ. высш. учеб. завед.] / Исаков В.И., Рожнов В.С. – М.: Статистика, 1977. – 358 с.
6. Исаков В.И. Механизация учета и вычислительных работ: учебник [для студ. высш. учеб. завед.] / Исаков В.И., Рожнов В.С. – М.: Статистика, 1968. – 416 с.
7. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
8. Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток. Програма діяльності Кабінету Міністрів України. – Режим доступу: [http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=181072357].
9. Про інноваційну діяльність: Закон України № 40-IV від 04.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 36. Ст. 266 (зі змін та допов.). – Режим доступу: [<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=40-15>].
10. Рошка М.С. Управління інноваційною діяльністю торговельного підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 4, т. 2. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_4_2/pdf/123-127.pdf].
11. Системи менеджменту якості. Рекомендації з покращення діяльності. Міжнародний стандарт з управління якістю, ISO-9004. – Режим доступу: [<http://www.klubok.net/pageid143.html>].
12. Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009 – 2013 роки. Державна цільова економічна програма. – Режим доступу: [http://www.in.gov.ua/index.php?lang=ua&get=55&law_id=180#1].
13. Твердохлеб Н.Г. Машинная обработка экономической информации промышленных предприятий и объединений: Учебник [для студ. высш. учеб. завед.]. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М.: Статистика, 1979. – 294 с.
14. Твердохлеб Н.Г. Машинная обработка экономической информации промышленных предприятий: Учебник [для студ. высш. учеб. завед.]. – М.: Статистика, 1971. – 496 с.
15. Твердохлеб М. Г. Інформаційне забезпечення менеджменту: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, доп. та перероб. – К.: КНЕУ, 2002. – 224 с.
16. Твисс Б. Управление научно-техническими нововведениями. – М.: Экономика, 1989. – 271 с.
17. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент: Учебник для вузов. – 6-е изд. – СПб.: Питер, 2008. – 448 с.
18. Шумпетер Й. Инновационность и предпринимательство: практика и принципы. – М.: Инфра, 1992. – 526 с.
19. The measurement of scientific and technological activities. proposed guidelines for collecting and interpreting technological innovation data. Oslo manual. European Commission. Eurostat. – Режим доступу: [<http://www.oecd.org/dataoecd/35/61/2367580.pdf>].

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ОЦІНКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Садекова А.М., к.е.н., доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського

Статья освещает алгоритм построения анкет тестирования для аудиторской оценки эффективности бухгалтерского контроля. Исследование логики формирования отображает основы теории систем, метод аналогий и сравнения.

Ключевые слова: система внутреннего контроля, подсистема бухгалтерского контроля, аудиторская оценка, качество, эффективность.

The article deals with the algorithm of testing forms construction for audit estimation of accounting control efficiency. The research of forming logic represents bases of theory of the systems, the method of analogies and comparison.

Key words: internal control system, accounting control subsystem, audit estimation, quality, efficiency.

Постановка проблеми в загальному вигляді та зв'язок із найважливішими науковими та практичними завданнями. Актуальність теоретико-методологічного обґрунтування загальної системи суджень стосовно оцінки ефективності бухгалтерського контролю обумовлена, по-перше: багатоці-